

Pöydällä on kirjahyllystäni napattu vanha pahvikantinen teos Toinen Luku-Kirja: kodin ja kansakoulun tarpeeksi. Tämä Jaakko Länkelän toimittama oppikirja on seitsemäs painos vuodelta 1880. Länkelä oli Jyväskylän seminaarin Suomen kielen lehtori ja monitoimimies. Ylioppilasaikanaan hän oli käynyt myös runonkeruumatkalla Inkerissä vuonna 1858.

Kirjassa kerrotaan luonnonopillisia, maantieteellisiä ja historiallisia asioita, mutta mukana on myös runoja, lauluja, kertomuksia, sananlaskuja ja arvoituksia. Opettaapa Länkelä koukeroisen fraktuuran rinnalle myös nykyaikaiset latinalaiset kirjaimet!

Kuinka ollakaan, oppikirjaa selaillessa osuu silmiin myös kalevalakielisiä runoja sekä kuvaus kahden tuuhean koivun suojassa olevasta Paikkarin torpasta Walkjärven rannalla. Teksti päättyy kaunopuheiseen loppuun näin: ”Tässä matalassa mökissä syntyi mies, jonka nimeä koko Suomi rakkaudella mainitsee, - suomalaisen laulun pelastaja, suomalaisen muinaisuuden herättäjä, isänmaan rakastaja, kansan ystävä Elias Lönnrot.”

Kirjassa olevasta ”Väinämöisen sanoja” – runosta ilmenee, että ”Väinämöinen” on kahdesta veljeksestä se vanhempi. Tämä opastaa kokematonnuorempaa veljeä (”veioa”) tavalla, joka voisi istua yhtä hyvin myös nykyiseen yhteisvastuulliseen EU-aikaan. Yksi säkeistöistä kuuluu seuraavasti:

Sanoi vanha Väinämöinen
nuoremmalle veiollensa!
Suo vilja vihattavalle,
Rahat raukoteltavalle! –
Hullu saapoa vihaavi,
Siitä saapi saamatonki,
Viha viepi viljan maasta,
Kateus kalan vedestä.

Raija Mäkelä-Eskola